

RINGEBU KOMMUNE

DRIFTS- OG RESSURSANALYSE FOR PLEIE- OG OMSORGSSEKTOREN 2012

STYRINGSDATA FOR OMSORG

RUNE DEVOLD AS

Desember 2012

1.	Innledning, sammendrag, konklusjon og tilrådinger.....	3
1.1	Formål.....	3
1.2	Hovedtrekk resultater.....	3
1.2.1	KOSTRA-tall	3
1.2.2	Effektivitetstap.....	4
1.3	Framskrivning av kostnader	5
1.3.1	Pusterom og fullt trykk samtidig	5
1.3.2	Ny og gammel strategi	6
1.3.3	Vedtatt utbygging som ligger utenfor ny strategi	7
1.3.4	Alternativ – skisse.....	7
1.3.5	Kostnader knyttet til alternativ	8
1.3.6	Organisering.....	9
1.4	Tilråding framover	9
1.5	Avslutning.....	10
2.	Omsorgstrappa trinn for trinn	11
2.1	Brukeroversikt totalt.....	11
2.2	Hjemmetjenesten inkl psykisk helse	12
2.2.1	Effektivitet.....	14
2.3	Heldøgns omsorgsboliger for eldre (HDO)	16
2.3.1	Årskostnader pr bruker i HDO	17
2.3.2	Effektivitetstap i HDO.....	17
2.4	Produktivitet – hjemmetjenester og HDO samlet.....	18
2.5	Miljøtjenesten og heldøgns omsorg for utviklingshemmede (HDU).....	19
2.6	Sykehjem.....	21
2.7	Linaakertunet i 2013	22
2.7.1	Overblikk middels-tunge brukere.....	22
2.8	Ressursstyring og styringsdata	22
2.9	Organisasjon, saksbehandling	23
3.	Ringebu oppdatering av sammenlikning.....	23
3.1	Hvor godt differensieres det mellom brukere?.....	24
3.2	Aldersgrupper og ressursbruk.....	25
3.3	Praksis for tildeling av praktisk bistand og hjemmesykepleie.....	26
4.	Metode og datagrunnlag	27
4.1.1	Noen begrep som benyttes i analysen	27
4.1.2	Metode og datagrunnlag.....	29
4.1.3	Forståelse og tolkning av økonomiske beregninger.....	29

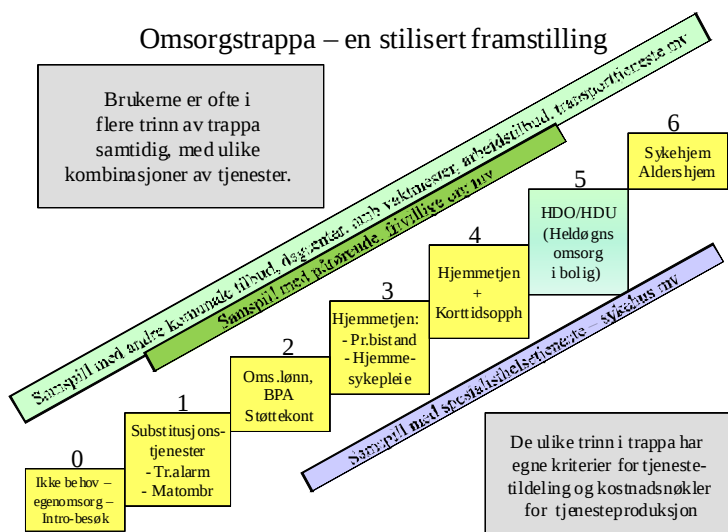
1. INNLEDNING, SAMMENDRAG, KONKLUSJON OG TILRÅDINGER

Rapporten er skrevet med sikte på at leseren skal kunne benytte kapitel 1 som hovedrapport. De påfølgende kapitler utdyper grunnlaget for konklusjoner og tilrådinger.

1.1 Formål

Drifts- og ressursanalysen inngår i kommunens evaluering av pleie- og omsorgstjenestene, og skal støtte kommunens langtidsplanlegging.

Hva som måles (parametere): Rapporten fokuserer på nivå på tjenestene og kjennetegn ved brukerne i ulike deler av omsorgstrappa, kriterier for tjenestetildeling, fordelingspolitikk, effektivitet, produktivitet og sammenlikning med andre kommuner.

Formålet med å inndeile omsorgstrappa i mest mulig entydige trinn er å underbygge forståelsen av at det enkelte trinn gir ulikt tilbud til ulik kostnad. Det er viktig for å kunne å se på effektivitet og produktivitet.

Effektivitet: krav om at omsorgstrappa skal være utbygd og brukt på en slik måte at det best mulig tjener befolkningens behov for omsorgstjenester.

Produktivitet: tjenesteproduksjonen skal tilfredsstille krav til bruk av riktig ressursmengde for å produsere vedtatte tjenester til brukerne.

1.2 Hovedtrekk resultater

Ringebu har en omsorgstjeneste som er ganske raus og kostnadskrevende. Alt i alt har omsorgstrappa større kapasitet enn det som trengs for et nøkternt tilbud til dagens befolkning.

En må anta at Ringebu av denne grunn ligger høyt i KOSTRA-rapporterte kostnader innen helse og omsorg.

1.2.1 KOSTRA-tall

	0520 Ringebu	0520 Ringebu	Kostragruppe 01	Opp- land	Landet uten Oslo	Landet
	2011	2010	2011	2011	2011	2011
Finansielle nøkkeltall						
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	7,7	2,6	0,8	1,6	1,8	1,7

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	11,6	4,2	1,1	2,5	1,8	2
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	198,4	191,8	193,9	188,2	192,6	187,1
Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter	24,4	21,6	22	24,6	21,7	20,6
Frie inntekter i kroner per innbygger	47871	40656	45433	43057	42636	43440
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	43501	36343	45042	36368	41914	34421
Prioritering						
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	2705	2582	2211	2183	1962	1939
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	17274	17345	15356	16328	14223	14030
Dekningsgrader						
Plasser i institusjon i % av innbyggere 80 år+	19,7	17,9	18,1	17,3	18,3	18,6
Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i % av bef. 80 år+	39	37	27	26	28	28

I korte trekk er driftsresultatene mer enn gjennomsnittlig gode, mens gjeld, arbeidskapital og frie inntekter er på det jevne.

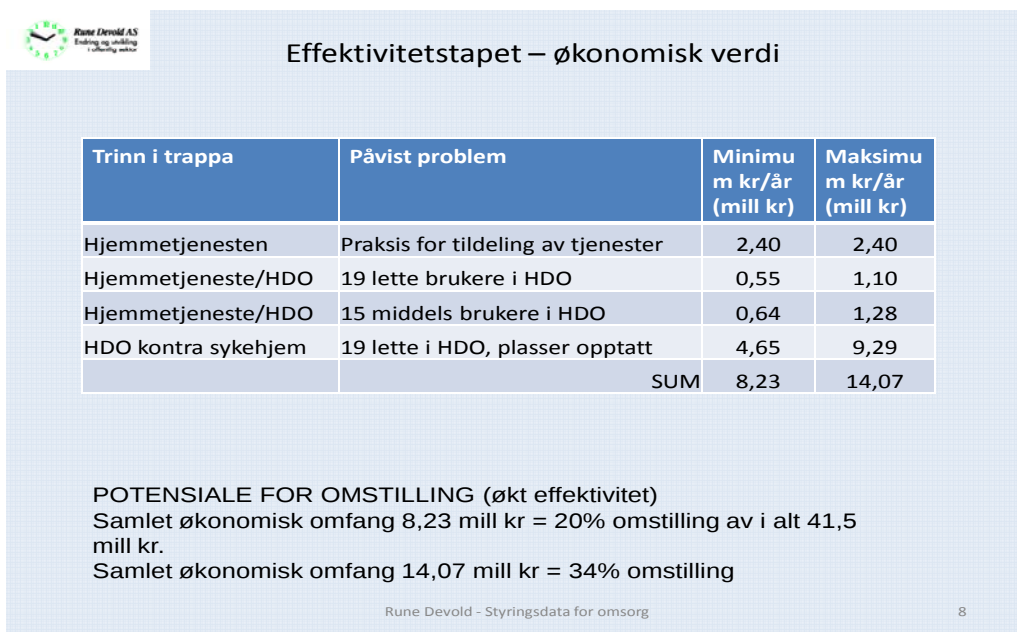
Netto driftsutgifter pr innbygger til pleie-omsorg ligger 21% høyere enn landet uten Oslo i 2011. Forklaringen på dette ligger i all hovedsak at omsorgstrappa er topptung. Dekningsgraden av samlet heldøgnsstilbud inklusive sykehjem er på 39% hvilket er 11 %-enheter høyere enn landsgjennomsnittet. Med så god kapasitet øverst i trappa vil det ikke være mange nok i befolkningen som har behov for omsorg på det øverste nivået. Det medfører at de øverste delene av trappa vil ha svak effektivitet.

1.2.2 Effektivitetstap

Det er effektivitetstap i alle de tre viktigste trinnene i trappa, hjemmetjenester, heldøgns omsorg i bolig (HDO) og i sykehjem (vi ser her bort fra Miljøtjenesten, Hageskogen bofellesskap).

Effektivitetsmålingen gir resultater, i all hovedsak slik:

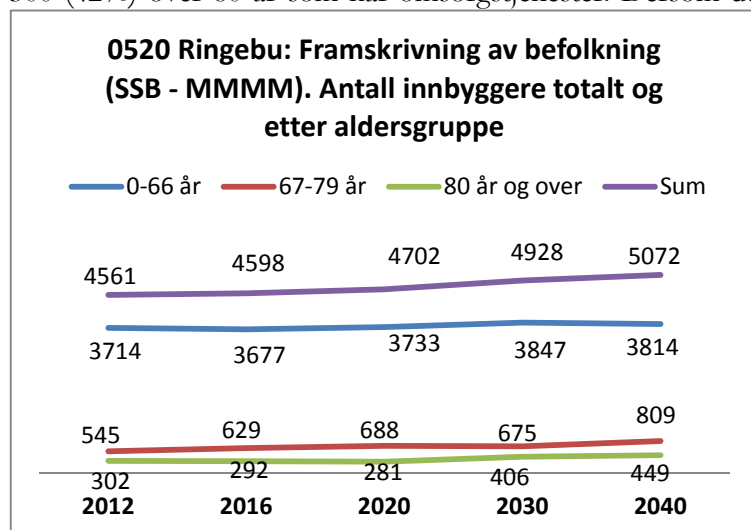
1. Hjemmetjenesten har et nåløye for å få tjenester som for så vidt er tilfredsstillende trangt når brukernes behov er små. Det er imidlertid et svært stort antall brukere som har små behov, og i sum krever de en stor andel av ressursene. Hjemmetjenesten har relativt få brukere med middels og store behov. Det indikerer at brukerne flyttes oppover i omsorgstrappa når behovene blir middels eller store, i stedet for å tilby forsterkede hjemmetjenester.
2. HDO (Evjeveien og Tromsnesveien) har en høy andel brukere med lette behov.
3. Sykehjemmet har et visst innslag av brukere med lette/middels behov.

Dersom en forutsetter at hele potensialet for effektivitetsforbedring tas ut innebærer det en økonomisk omstilling på 34%.

1.3 Framskrivning av kostnader

Befolkningen pr 2012 utgjør om lag 4 560. Noe over 300 er over 80 år, 6,6% av befolkningen totalt. Fram til 2040 skal antallet øke til om lag 450, %- andelen av totalen øker til 8,8%. Pr i dag er det 125 av i alt 300 (42%) over 80 år som har omsorgstjenester. Dersom dette forholdstallet også gjelder fram til 2040 betyr det at det er nesten 190 brukere over 80 år i 2040.

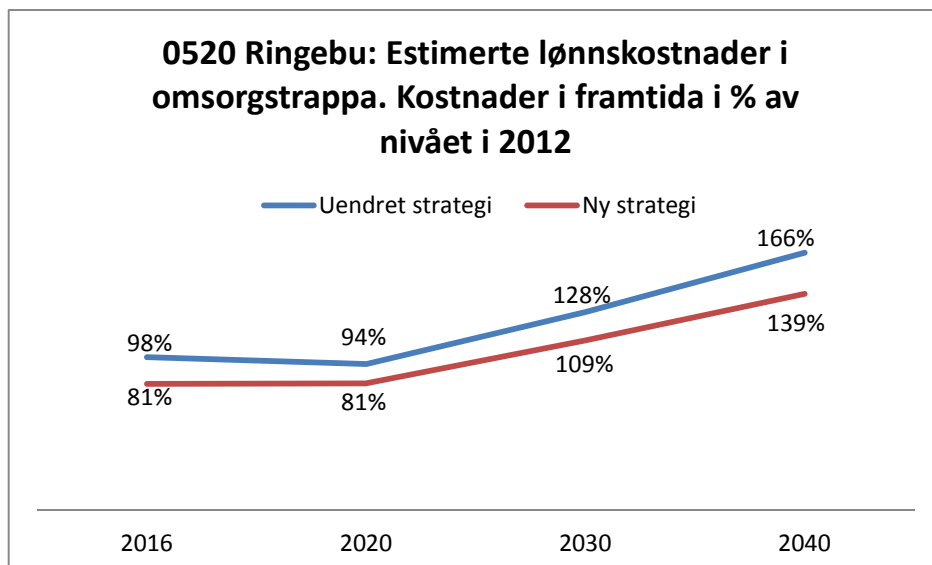
Hele befolkningen skal øke med om lag 500. Mesteparten av økningen kommer i gruppa 67-79 år, den skal øke fra 545 til 809 brukere i 2040.

Nettopp brukere i alder 67-79 representerer en utfordring. I denne gruppen finner vi en stor gruppe brukere som har hatt tjenester gjennom psykisk helse i yngre alder, en del av disse vil ha nesten livslang brukerkarriere. En del utvikler psykiatriske problemer.

1.3.1 Pusterom og fullt trykk samtidig

Antallet over 80 går ned fram til 2020. Det representerer et pusterom. Omleggingen av drifta i Linaakertunet i 2013 er "timet" godt i så henseende. På den annen side øker 67-79-årsgruppen allerede fram til 2016 og 2020. Det betyr utfordringer for kommunen i å forebygge behov for omfattende tjenester. Det er viktig å lykkes med dette, fordi alternativet er økt trykk fra yngre årskull mot HDO og sykehjem.

1.3.2 Ny og gammel strategi

Ringeby har allerede vedtatt endringer ved at det etableres 32 HDO-plasser ved Linaakertunet. Analysen tar høyde for dette og legger altså opp til å vise effekten av en samlet reduksjon av kapasitet i toppen av omsorgstrappa slik at den blir om lag som landsgjennomsnittet. Dette betegnes som ”ny strategi”.

Grafen viser effekten av ny strategi, sammenliknet

med bildet slik det ville vært dersom sykehjemskapasiteten ble opprettholdt uendret.

Selv uten ny strategi vil kommunen kunne ta en redusert kostnad som følge av nedgangen i antall 80 år+ fram til 2020. I % av dagens kostnadsnivå vil 2016 koste 98% og 2020 vil koste 94%. Deretter øker kostnadene kraftig til 166% i 2040. Forutsetningen for dette alternativet er at plasser står tomme og at faktisk kapasitet reduseres som følge av at det ikke er mange nok brukere med adekvate behov for sykehjemsplass eller HDO.

Men dersom en gjennomfører vedtatt politikk ved Linaakertunet som forutsatt (ny strategi = 32 plasser HDO uten sykehjemdrift) skal det gå an å ta ut større besparelser. Vi forutsetter at det totalt sett er en andel av lette brukere i HDO på max 15%, andelen av tunge brukere øker til 45%. Samlet sett kan kostnadene da senkes til noe over 80% av dagens nivå fram mot 2020. Deretter vil veksten i antall brukere totalt over 67 år kreve kostnadsvekst fram til 2040 opp til 139% av dagens nivå. Drift uten sykehjemsplasser innebærer at HDO-tilbudet vil få høyere kostnader enn i dag, fordi det nødvendigvis vil være en gruppe brukere som har behov for svært ressurskrevende tjenester slik som i dag der disse møtes med sykehjemstilbud. Tilsvarende tilbud må da skapes innen HDO, med høye kostnader. Til tross for dette vil totalkostnadene være lavere enn de er pr i dag.

Det forutsettes at antall sykehjemsplasser reguleres ned til 0 i god tid innen 2016. I perioden fram til 2020 reduseres antall innbyggere 80 år+. Dette pusterommet må altså utnyttas. Alle senere endringer i behov som følger av demografisk utvikling dekkes med bygging og drift av omsorgsboliger, med heldøgns bemanning når behovet er tilstede.

Det forutsettes felles drift av hjemmetjenester og HDO som i 2012. I 2013 forutsettes felles drift av alle deltjenester, inklusive sykehjem, HDO og hjemmetjenester for å kunne gjennomføre individuelle planer for alle som berøres av omstilling av Linaakertunet.

I tillegg til sine egne tiltak har Ringeby sin andel av interkommunale plasser i Lillehammer som betales etter innbyggertall og som benyttes etter behov uten øremerking av andel kapasitet til den enkelte deltakerkommune:

- 12 intermediære plasser – 1,3 plasser kan innregnes i Ringebus kapasitet,
- 4 plasser øyeblikkelig hjelp – 0,44 plass kan innregnes i Ringebus kapasitet,
- 4 ”kom-ut” senger ved Lillehammer sykehus – 0,44 plass innregnes i Ringebus kapasitet

Disse kapasitetene er holdt utenfor Drifts- og ressursanalysen. Vi har tatt høyde for forlengelse av tilbudet med finansiering fra andre budsjettposter enn de som analysen bygger på og som knyttes til turnuskostnader for egne tiltak.

1.3.3 Vedtatt utbygging som ligger utenfor ny strategi

Utbyggingen av Linaakertunet tilrettelegger for fortsatt institusjonsdrift av 21 plasser etter følgende mønster slik planene er skissert:

- 12 plasser skal tilby korttidsopphold og avlastning
- 6 plasser skal tilby rehabilitering/intermediært tilbud
- 2 plasser øremerkes for palliative tjenester
- 1 plass øremerkes for håndtering av smitte

Planene tilsier at de 21 plassene skal driftes som en avdeling med egen avdelingsleder, fagleder og eget budsjett. Drifta forankres i enheten for helse- og mestring.

Drifts- og ressursanalysen tar ikke høyde for kostnadene knyttet til disse 21 plassene. Samlede turnuskostnader kan grovt estimeres til om lag 15 mill kr (2012 priser). Disse kostnadene er det altså ikke plass til innen rammen av det som er estimert som framtidige kostnader i 2016, 2020, 2030 og 2040. Grad av underfinansiering forsterkes ved at disse driftsformene ikke gir nevneverdige inntekter for kommunen i form av egenandeler.

Ny strategi som er vist ovenfor innebærer uttak av omstilling på om lag 14 mill kr.. Dersom en igangsetter drift av 21 nye sykehjems plasser betyr det altså mer kostnader i forhold til ny strategi på om lag samme nivå (15 mill kr) som påvist omstillingsmulighet (14 mill kr). Kapasitets- og kostnadmessig vil det altså bli status quo i forhold til 2012.

1.3.4 Alternativ – skisse

Skissen bygger på følgende forutsetninger

1. Ringebu nedjusterer dekningsgraden for heldøgns tilbud (sykehjem+HDO) til landsgjennomsnittet fram til 2016. Dette medvirker til uttak av omstillingsmulighetene som er påvist ved økt effektivitet i bruken av trappa.
2. Hjemmetjenesten (ordinær hjemmetjeneste+HDO) stabiliserer antall brukere totalt fram til 2020, deretter blir det vekst fram til 2040. Hjemmetjenesten tar all vekst i denne perioden.
3. Linaakertunet HDO etablerer korttid/avlastningsplasser allerede fra oppstart med 4 plasser, økning fra 2020 fram mot 2030. Korttidsplasser kan også etableres i Evjeveien og Tromsnesveien.
4. Institusjonsplasser som bygges nå iverksettes slik at palliative plasser og smitteplass igangsettes i egen regi. 6 plasser for rehab etableres som interkommunal kapasitet. Alle 6 plasser selges, men Ringebus andel av denne kapasiteten estimeres til 1-2 og Ringebu må bære sin relative andel av kostnadene. Antallet plasser rehab kan selvsagt økes ut over 6 dersom de blir solgt.

Tabellen nedenfor oppsummerer en tenkt situasjon som beskrevet.

		Antall brukere, totalt (ekskl Miljøtjenesten)					
		2012	2014	2016	2020	2030	2040
	Ringebu kommune	344	321	346	348	409	441
	Hjemmeboende	290	308	333	335	393	425
1	Hjemmetjen Nord og Sør	239	225	258	260	314	342
	1 Ord hjemmetjenester	160					
	2 Rus & psykisk helsetj	79					
2	Heldøgns omsorgsboliger	51	83	75	75	79	83
	1 Evjeveien 1 HDO	35	35	35	35	35	35
	2 Tromsnesvn HDO	16	16	16	16	16	16
	3 Linaakertunet HDO		28	20	20	20 (+)	20 (+)
	4 Korttids/avlastning i HDO		4	4	4	8	12
	Institusjon	54	13	13	13	16	16
3	Egen kapasitet	50	3	3	3	6	6
	1 Sykehjem ordinære plasser	50	-	-	-	-	-
	2 Korttids-/avlastning	-	-	-	-	-	-
	3 Rehabilitering	-	-	-	-	3	3
	4 Palliativ	-	2	2	2	2	2
	5 Smitte	-	1	1	1	1	1
4	Interkomm kapasitet*	4	10	10	10	10	10
	1 Intermediær Lillehammer*	2	2	2	2	2	2
	2 Øyeblikkelig hjelp Lilleh.*	1	1	1	1	1	1
	3 Kom-ut senger sykehus Lhmr*	1	1	1	1	1	1
	4 Rehab, solgt kapasitet		6	6	6	6	6
	Sum HDO+institusjon	105	96	88	88	95	99
	Dekningsgrad heldøgns	35 %	32 %	30 %	31 %	23	22

*Ringebus andel av det økonomiske i interkommunale tiltak tilsier andel av intermediære plasser på 1,3 plasser, 0,44 plasser i både øyeblikkelig hjelp og ”kom-ut”-sengene.

Hjemmetjenesten vil stabilt antall brukere hele tiden fram til 2020, til tross for at antall 80 år+ reduseres. Dette skyldes det brukergruppen 67-79 år der en økende andel melder seg med behov for omsorgstjenester. Fra 2020 til 2030/2040 kommer sterk vekst, og den skyldes veksten i alle grupper over 67.

HDO-kapasiteten i 2030 og 2040 må suppleres ut over det som vises i tabellen, markert med (+). Tiltrådingene nedenfor legger opp til 50 nye boliger i dette tidsrommet. Den andelen som må driftes som heldøgns tilbud vil mest sannsynlig være rundt 15-20 plasser. Dersom en legger opp til dette vil dekningsgraden for heldøgnsstilbud komme opp til landsgjennomsnittet pr i dag, altså rundt 28-30%.

1.3.5 Kostnader knyttet til alternativ

Ny strategi innebærer å redusere turnuskostnadene med inntil 14 mill kr. Alternativet slik det er skissert i

tabellen ovenfor medfører merkostnader knyttet til drift av 3 plasser palliasjon og smitte i sykehjem. Turnuskostnadene ved dette vil ligge på om lag 2 ¼ mill kr. I tillegg kommer Ringebus andel av kostnadene knyttet til 6 interkommunale rehab-plasser (egen prislister). Videre vil korttidskapasitet i HDO medføre muligheter for svikt i husleieinntekter, avhengig av hvilken politikk (regulativ) kommunen legger seg på. Totalt estimeres at alt dette til sammen vil kunne utgjøre 5-6 mill kr. Omstillingspotensialet reduseres tilsvarende.

1.3.6 Organisering

Planene legger opp til at de 32 nye HDO-plassene ved Linaakertunet skal driftes med egen turnus, egen avdelingsleder og eget budsjett. Nattevakt skal samordnes mellom Tromsnesveien og Linaakertunet. Dette avviker fra dagens løsning med samlet drift av hjemmetjenester og HDO, som har vist seg svært effektiv. Det bør derfor gjøres endringer i forutsetningene slik:

- Drifta av Linaakertunet HDO legges til hjemmetjenesten
- Drifta av alle korttids- og avlastningstiltak legges til hjemmetjenesten gjennom bruk av HDO-kapasitet ved de 3 tilbudene i Evjeveien, Tromsnesveien og Linaakertunet
- Helse beholder ansvaret for drift av rehab, palliasjon og smitte som planlagt.

Alternativ løsning sikrer at hjemmetjenesten har full råderett over ressurser og ansvar for tilbudet som skal gis til hjemmeboende, enten det er i ordinær bolig, bolig som leies av kommunen eller bolig med heldøgns omsorg. Det er disse brukergruppene som skal ta ut samspillseffekter gjennom kombinasjonen hjemmetjenester/korttidsopphold, og det vil kreves at en instans på fritt grunnlag og etter brukernes behov kan føre mannskap og økonomiske ressurser fritt i systemet slik at produksjonen skjer der behovet er størst. Sagt på en annen måte: det er hjemmetjenesten som skal ha incentivene til effektiv utnyttelse av HDO og korttidsplasser.

1.4 Tilråding framover

---

1. **Forsterke dialogen med folket om temaer som en god omsorgstjeneste, krav til egenomsorg, velferdsteknologi, kriterier for behovsvurdering og tildeling av tjenester med mer. Kriterier oppgraderes i forhold til det som gjelder pr i dag og innføres med målsetting å øke effektiviteten og sikre likebehandling av brukerne.**
2. **Ta ut nye mål for kapasitets- og kvalitetsutvikling i omsorgstrappa, jfr tabellen ovenfor.**
  - a. Spesialisering av tilbudet i alle HDO'er, jfr Samhandlingsreformen/interkommunal Samhandlingsenhet. Dette kan aktualisere bokollektiv for demente med HDO-drift.
  - b. Lavterskeltilbud til 67-79 årsgruppen.
3. **Eget program for 2013/14:** Linaakertunet fra sykehjem til HDO. Gjennomføre 2013/14 med felles ledelse, ressurser og mannskap i hjemmetjenester, HDO og sykehjem. Dette kan deretter forlenges for hjemmetjenester/HDO.
4. **Uendret økonomisk ramme for turnusene i 2013 og 2014, deretter gradvis nedtrapping fram til 2016 og 2020.** Omstillingene vil bli krevende, og det er ikke rimelig å ta ned de økonomiske rammene før omstilling er gjennomført.
5. **Tilgangen til gode styringsdata må forsterkes.** Ringebu kan komme langt med mer aktiv bruk av GERICA til styringsformål. 4-kommunesamarbeidet (Samhandlingsenheten - tidligere TRUST) gir

også noen muligheter til forbedret tilgang til styringsdata.

- 6. Forsterke og målrette uttak av samspillseffekter mellom kjernetjenester og andre tjenester.**
(Hjemmetjenester + korttidsopphold, hjemmetjenester+dagsenter osv.)
- 7. Fagutvikling må forsterkes i alle ledd, blant annet som følge av Samhandlingsreformen.**
- 8. Få ut effektivitetsvekst av Samhandlingsenheten.**
- 9. Boligpolitikk**
  - a. Legg strategi for ytterligere inntil 50 omsorgsboliger med effektiv lokalisering fra 2020-2040.
  - b. Tomter – eierløsninger – samarbeidsløsninger privat/offentlig.
  - c. Velferdsteknologi – muligheter for interkommunal satsing bør undersøkes.
- 10. Tildelingsenhet opprettes 2012.**

1.5 Avslutning

I det jeg takker for oppdraget ønsker jeg Ringebu kommune lykke til i det videre arbeid. Jeg står gjerne til tjeneste i fortsettelsen.

Trondheim 2012-12-13

Rune Devold

(sign)

2. OMSORGSTRAPPA TRINN FOR TRINN

2.1 Brukeroversikt totalt

Alle tall som presenteres og som knyttes til brukerne og tjenestene de mottar er basert på datauttrekk fra fagprogrammet Gerica pr 24.10.2012. Det er gjennomført betydelige kontroller og validering av data slik at de holder god kvalitet.

			Antall brukere	Antall uten timer	Antall med timer	Snitt pleietyngde med timer (skala 1-5)	Sum timeverk pr uke	Snitt t/u brukere med timer
3		Ringebu komm	365		292	2,19	2 115,1	7,2
	1	Hjemmeboende	227	18	209	2,22	1 951,7	9,3
		1 Nord	131	11	120	2,19	770,8	6,4
		1 Hjemmesykepl N	89	11	78	1,93	345,4	4,4
		2 Hjemmehjelp N	10		10	1,52	30,8	3,1
		3 Evjeveien 1 HDO (35)	32		32	3,05	394,6	12,3
		2 Sør	77	6	71	2,15	588,9	8,3
		1 Hjemmesykepl S	55	6	49	2,16	434,4	8,9
		2 Hjemmehjelp S	6		6	1,39	6,0	1,0
		3 Tromsnesvn HDO (16)	16		16	2,42	148,5	9,3
		3 Miljøtjenesten	19	1	18	2,63	592,0	32,9
		1 Hjemmetjenesten	6		6	2,55	136,3	22,7
		2 Hageskogen bof	4		4	4,20	364,3	91,1
		3 JOBA	9	1	8	1,92	91,5	11,4
	2	Linåkertunet bo & reh	47			3,73		
	3	Bolig	12	12				
	4	Tjenester på tvers	79	4	75	1,56	43,7	0,6
		1 Rus & psykisk helsetj	79	4	75	1,56	43,7	0,6

Tabellen gir oversikt med fordeling av brukere med funksjonsnivå og tjenester som ytes i form av timer/uke. Timer/uke er sum alle tjenester, inkl praktisk bistand (hjemmehjelp), sykepleie, BPA, omsorgslønn, støttekontakt og timer på dagsenter. Antall brukere kan avvike noe fra kommunens kapasitetsoversikter, da vi her teller opp antall brukere slik de er registrert i journalsystemet og ikke antall plasser. Antallet kan også avvike fra andre oversikter i rapporten på grunn av utvalgs- og seleksjonsmetoder varierer etter hvilket formål oversiktene har. I visse tilfeller vil brukere kunne ha tjenester midlertidig andre steder enn der de er grunnregistrert, for eksempel under korttidsopphold i institusjon.

Det er i alt 365 brukere, hvorav 292 har timetjenester. Gjennomsnittlig pleietyngde er 2,19 (skala 1-5) for alle brukerne sett under ett. Ytterligere kommentarer til de enkelte enhetene gis i respektive avsnitt.

Drifta av hjemmetjenestene er slik at praktisk bistand ytes fra egne arbeidsgrupper i Nord og Sør. Antallet

brukere som er oppført hos dem er de som bare har praktisk bistand. De som har hjemmesykepleie i tillegg er talt opp der.

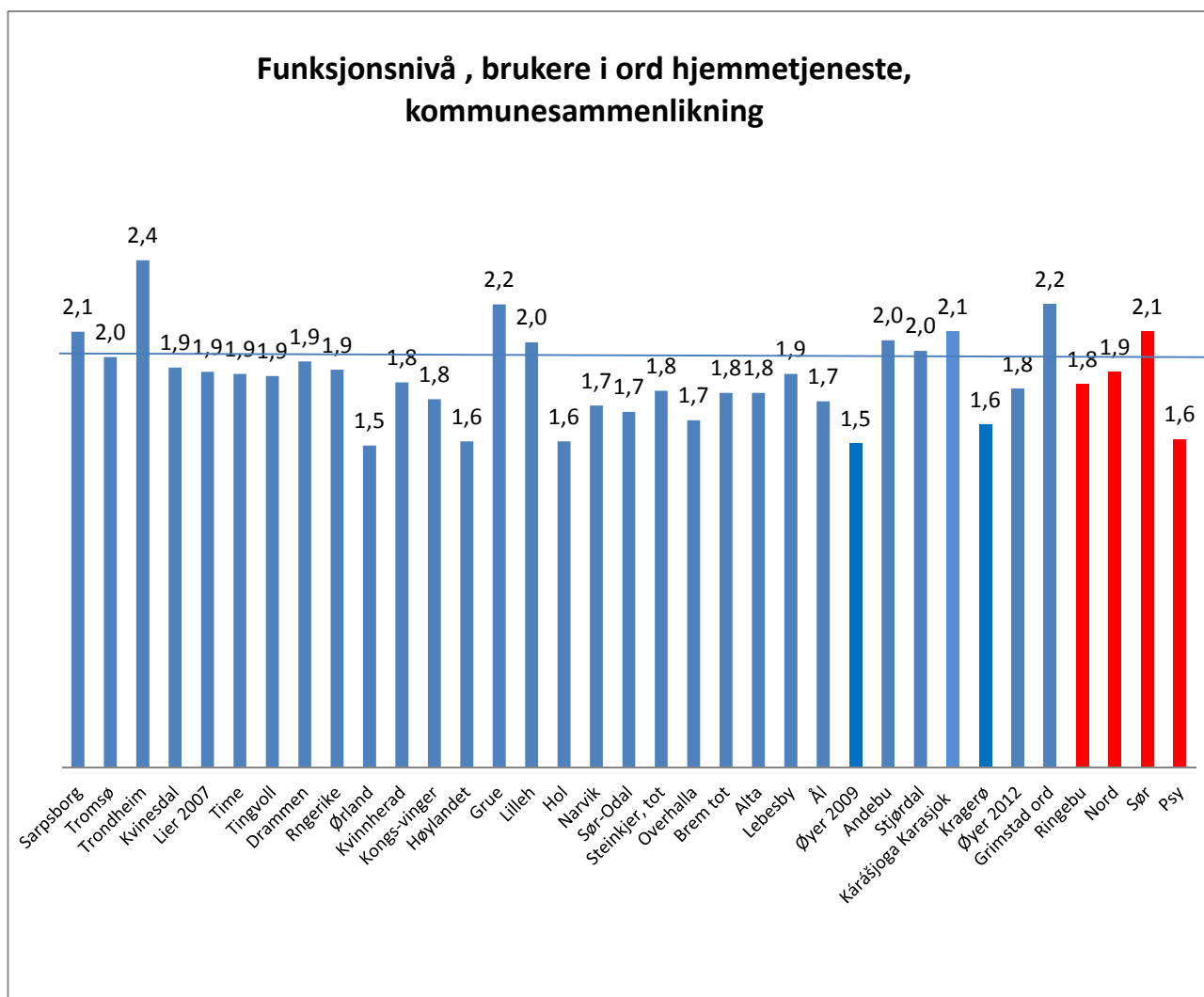
Psykisk helse er en separat tjeneste. Brukerne er i alt 104, men oversikten viser 75 som bare har denne tjenesten. De øvrige har andre tjenester i tillegg og er talt opp der.

Brukere uten timer har ikke aktive tjenester i form av timetjenester, men kan for eksempel ha trygghetsalarm, matombringning osv.

Sykehjemmet har 47 brukere på rapporteringstidspunktet.

Sum timeverk forteller noe om summen av ansikt-til-ansikt-timer (ATA) som er vedtatt å yte til brukerne pr uke. Snitt timer/uke er en viktig tallstørrelse som benyttes til ulike målinger i det videre arbeid.

2.2 Hjemmetjenesten inkl psykisk helse

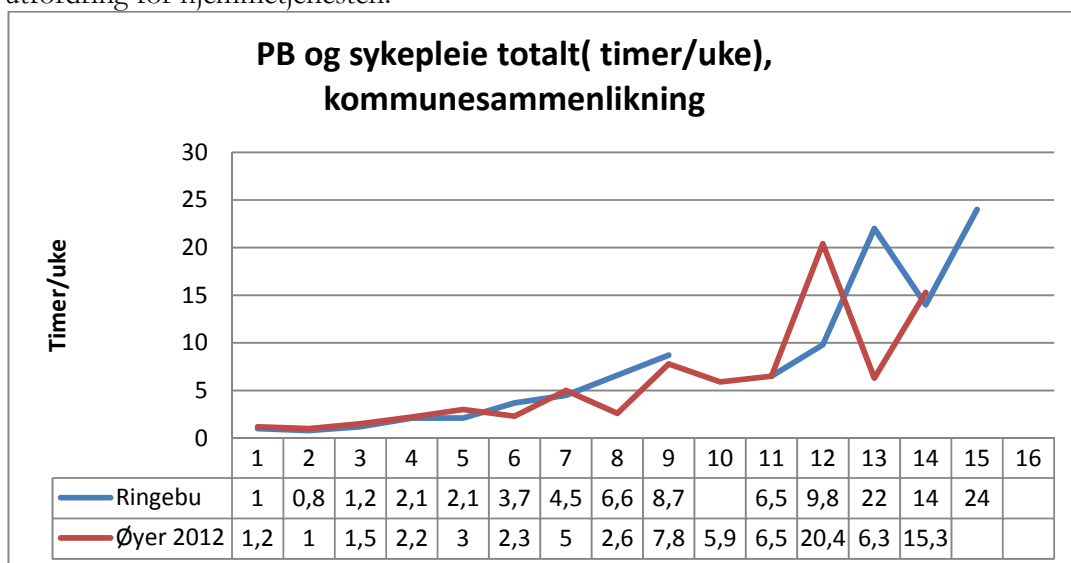

Grafen oppsummerer pleietyngde for alle brukere i hjemmetjenesten til 1,8 (skala 1-5). Spesifisert vises at Nord har 1,9, sør har 2,1. Det er altså tyngre brukere i Sør enn i Nord. Brukere som hjemmetjenesten har

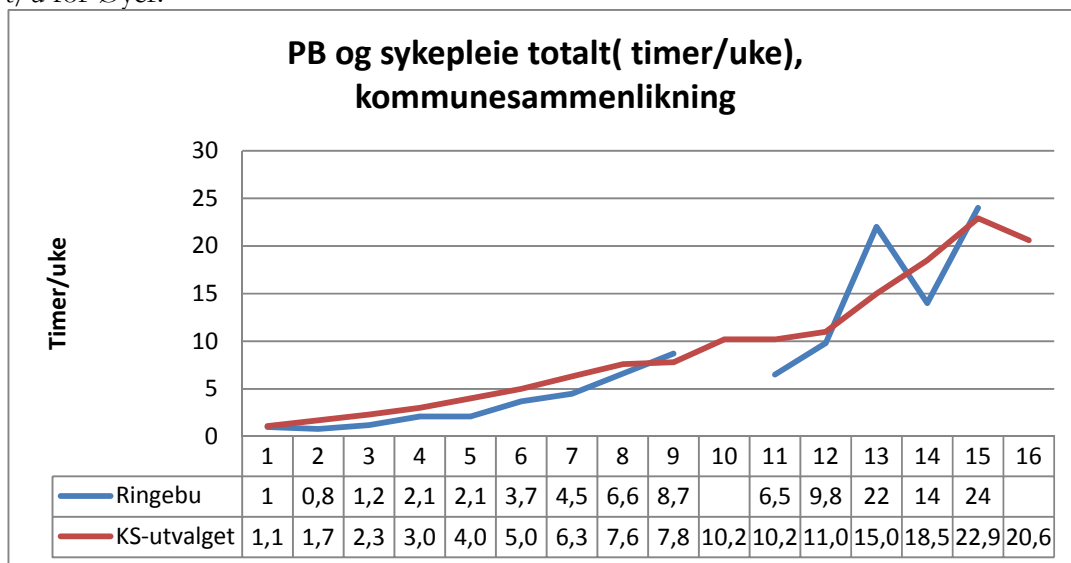
felles med psykisk helse utgjør i alt 24 brukere. De er funksjonsvurdert på samme måte som andre. Det er normalt at psykisk helsebrukerne kommer ut med lavere pleietyngde enn andre grupper. Dette skyldes at IPLOS-systemet ikke fanger opp godt nok de psykiske plagene. Tallene må tolkes i lys av dette.

Praksis for tildeling av tjenester kan vises på flere måter. Hovedregelen er at det kreves et godt samsvar mellom stigende funksjonssvikt hos brukerne og den mengde tjeneste de mottar. Neste figur viser antall timer/uke pr bruker, etter hvilken pleietyngdegruppe brukerne tilhører. Tallene gjelder kjernetjenestene praktisk bistand og hjemmesykepleie, inkl psykisk helse.

Figuren nedenfor viser utvikling i mengde tjenester totalt og for brukerne fordelt på i alt 16 pleietyngdegrupper. Gruppe 1 er de sprekeste, gruppe 16 er de skrøpeligste. En skal forvente at mengde tjenester øker etter hvert som en blir mer skrøpelig – altså at kurvene peker gradvis oppover mot høyre. Brukere med gryende demens kan forventes å finne i grupper rundt midten av skalaen og representerer en utfordring for hjemmetjenesten.

Sammenliknet med Øyer ligger Ringebu ganske likt. Totalt snitt for alle ligger på 2,3 t/u for Ringebu, 2,4 t/u for Øyer.

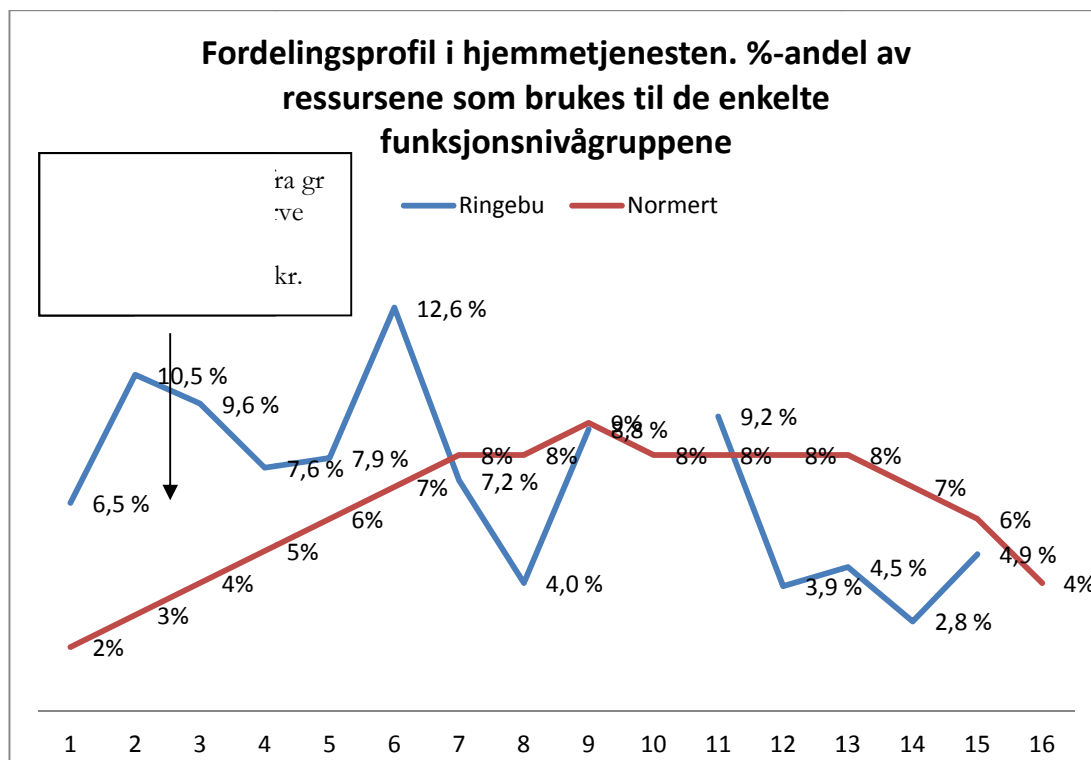
Vi har også satt Ringebu inn i bildet for en del kommuner vi undersøkte for KS. Ringebu følger mønsteret for de andre langt på vei. Noe lavere i snittet for brukere i de lettere gruppene. Deretter

høyere timetall med stor spredning (forventet). Det er grunnleggende svært positivt at det er et visst innslag av tunge brukere med store behov, og som får tjenesten av hjemmesykepleien.

2.2.1 Effektivitet

Figuren viser at Ringeby og Øyer har ganske likt profil når en ser på brukere med hjemmetjenester og summerer opp hvor stor andel av ressursene som går med til de med lette, middels og tunge behov.

42% av ressursene går med til de med minst behov. Alt i alt er dette et godt utgangspunkt for forbedring ved innføring av nye kriterier for tildeling av tjenester.

Figuren illustrerer hvordan Ringeby fordeler ressursene mot brukergruppene 1-16 (gr 1 har små behov, gr 16 har store behov). Linjene illustrerer altså hvor stor %-andel av ressursene som fordeles til gruppene, og gir altså en god pekepinn på fordelingspolitisk profil. Når vi summerer gr 1-6 bruker Ringeby 54,7% av alle ressurser til disse gruppene. Den normerte kurven brukere omtrent halvparten, tilsvarende 27%. Målt

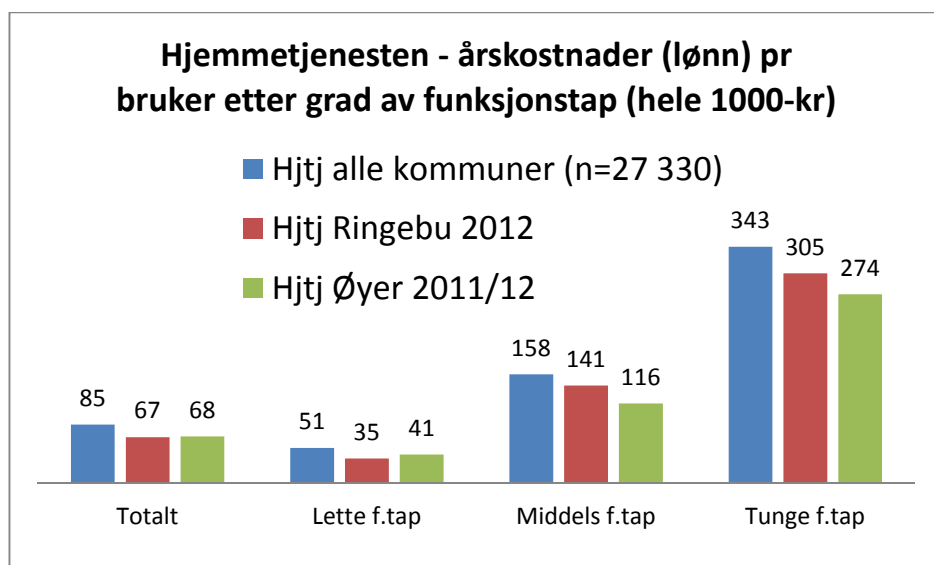
i kroner betyr dette at Ringebru benytter 2,405 mill kr mer til disse gruppene enn normalt. Konsekvensen er at tilsvarende mindre ressurser er tilgjengelig til brukere som har større behov. Som en ser mangler Ringebru brukere i de tyngste kategoriene. Brukere i disse gruppene er overført enten HDO eller sykehjem. Beløpet 2,4 mill kr representerer verdien på et effektivitetstap, der tanken er at dersom en var mer restriktiv med tjenesten til de med små behov ville en oppnå større effektivitet i hjemmetjenesten – helt konkret at en hadde ressurser til å betjene brukere med omfattende tjenester i deres egne hjem. I sammendragsskapet er dette satt sammen med beregnede effektivitetstap i HDO og sykehjem.

Den mest effektive praksis innebærer at mest mulig av ressursene innrettes mot brukere som har middels og tunge behov. Dette er forenlig med allmenne oppfatninger i samfunnet om hva som er god fordelingspolitikk.

Årskostnader

Fordi turnusene for hjemmetjenesten og Evjevegen i Nord og i Tromsnesveien i Sør er slått sammen får vi ikke eksakte tall for kostnader isolert for hjemmetjenesten og HDO-drifta. Det er imidlertid laget et estimat basert på at hjemmetjenestens brukeres andel av tjenesteytingen utgjør 60% av totalen. I tillegg har vi registrert tid og kostnader knyttet til reisetid, trygghetsalarmer med videre.

Figuren nedenfor illustrerer at Ringebru ligger lavere enn snittet i kostnader for andre kommuner totalt sett og i hver av undergruppene. Sammenlikningsgrunnlaget er i alt 27 330 brukere. Psykisk helse inngår i tallene for alle kommuner.

Figuren sammenlikner også med Øyer, tall fra 1.kvartal 2012. De økonomiske rammene som er benyttet for Øyer er regnskap 2011, slik at det mest korrekte vil være å ta høyde for 3-4 % lønnsvekst på deres tall for å få det helt sammenliknbart med Ringebru (regnskapsprognose for 2012).

Ringebru og Øyer har ganske lik profil. Begge har lavere kostnader enn snittet for andre kommuner totalt og i hver av undergruppene. Tolkningen av dette er sammensatt. På den ene siden blir kostnadene lave målt i gjennomsnitt pr bruker fordi det er nokså åpent nåløyne for å få litt tjenester, det er mange brukere som mottar litt tjenester. På den annen side er det lavere kostnader pr bruker i de tunge gruppene. Det er speilbildet av figuren ovenfor, der vi får fram at det er lite ressurser igjen å tilby til tunge brukere. Ideelt sett kunne vi tenkte oss at snittkostnadene for tunge brukere var betydelig høyere, fordi det ville avspeile en annen og mer effektiv prioritering.

2.3 Heldøgns omsorgsboliger for eldre (HDO)

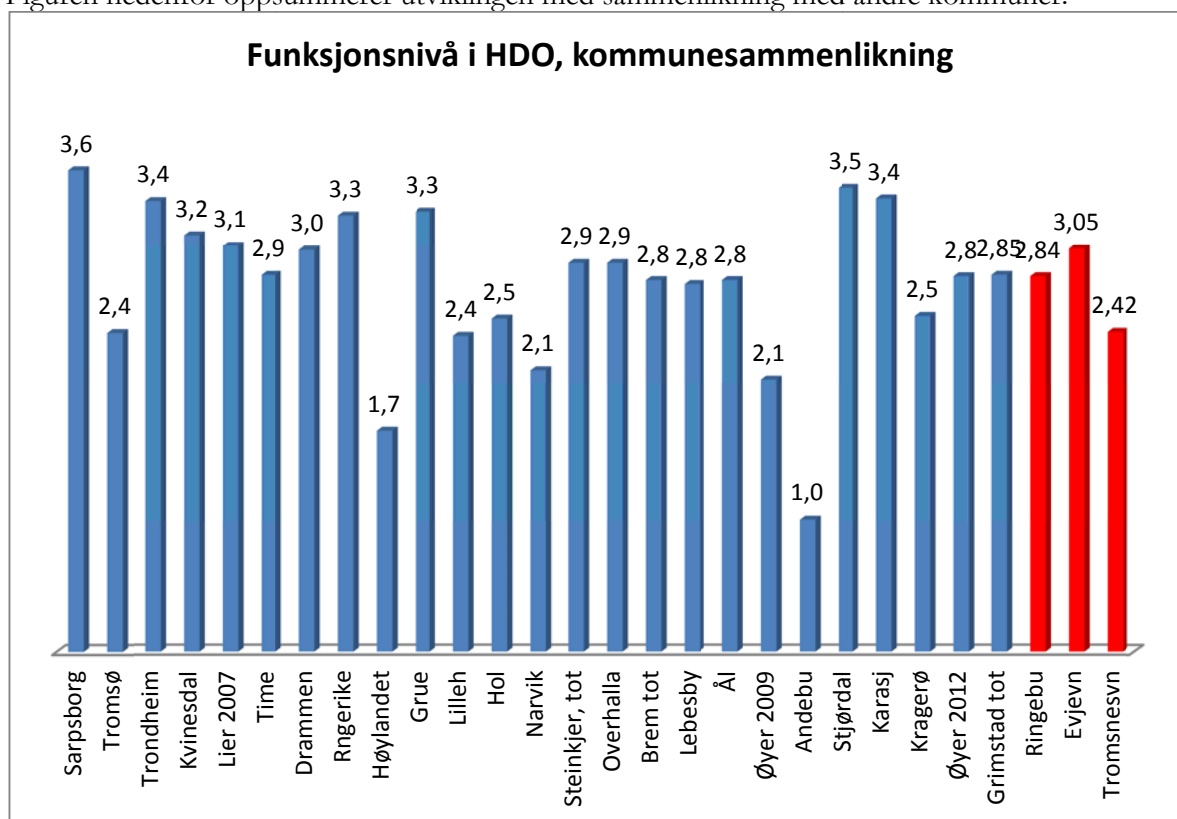
Ringebu har to tilbud; Evjeveien i Nord og Tromsnesveien i Sør. Begge tilfredsstiller kravet til at tjenester er tilgjengelig i løpet av 10 minutter døgnet rundt. Det kan herske noe tvil om vilkåret er oppfylt 100% for Tromsnesveien.

Tabellen viser brukerne fordelt på 16 pleietyngdegrupper:

Ringebu	Pleietyngde, 16 grupper (gruppe 1=spreke brukere, gruppe 16 svært hjelpetrengende)																
HDO	Tot	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Totalt antall brukere	48	2	2	3	4	8	2	5	3	3	2	2	3	2	1	4	2
Evjeveien	32	1	1	2	2	4	2	2	3	2		2	3	2	1	3	2
Tromsnesveien	16	1	1	1	2	4		3		1	2					1	
Snitt timer/uke, totalt	10,4	1,0	5,8	2,1	5,2	5,9	10,0	10,5	10,2	13,5	11,5	9,3	14,5	18,8	16,0	21,8	20,8
Evjeveien	11,5	1,5	7,5	2,6	6,6	7,8	10,0	7,8	10,2	12,3		9,3	14,5	18,8	16,0	20,9	20,8
Tromsnesveien	8,1	0,5	4,0	1,0	3,8	4,0		12,3		16,0	11,5					24,5	

Som vi ser er det et visst innslag av lette brukere i begge boligene (40%). Dette representerer et effektivitetstap, fordi boligene er opptatt når det melder seg brukere med større behov. De må da tilbys sykehjemsplass.

Figuren nedenfor oppsummerer utviklingen med sammenlikning med andre kommuner.

Samlet veiet pleietyngde i Ringebu ligger på 2,84. Det er vanlig å tenke at snittet for drift av HDO bør ligge rundt 3,0, og Evjeveien ligger noe over det med 3,05. Tromsnesveien derimot har et snitt på 2,42, hvilket ligger noe under ønsket nivå.

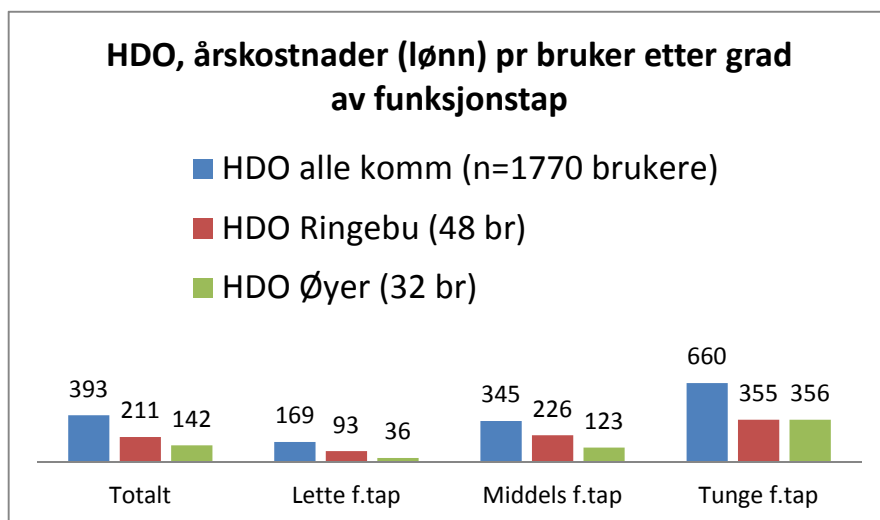
Tabellen nedenfor sammenlikner timer/uke til brukere i HDO med brukere i hjemmetjenesten, pleietyngdegruppe 1-5.

	PT 1	PT 2	PT3	PT4	PT5
Snitt t/u i HDO	1,0	5,8	2,1	5,2	5,9
Snitt t/u hjemmetjenesten	1,0	0,8	1,2	2,1	2,1

Det skal svært gode grunner til å forskjellesbehandle disse brukerne. Brukerne i PT-gruppe 1-5 er ganske like, (homogene). I gruppe 1 er tilbudet helt likt i hjemmetjenesten og i HDO. I gruppe 2 er det derimot slik at en de som bor i HDO får 5,8 timer/uke, mens de i hjemmetjenesten får 0,8 timer/uke. Disse forskjellene finner vi i gruppe 2, 4 og 5. I tillegg kommer heldøgnsselementet (nattevakt). Det er altså slik at hvis du først har fått det godet som ligger i en heldøgns omsorgsbolig, så får du i tillegg mye mer tjenester enn om du bodde i eget hjem (opprinnelig bolig). Forskjellen mellom HDO og hjemmetjenester representerer en fordelingspolitisk utfordring.

2.3.1 Årskostnader pr bruker i HDO

Figuren viser at drifta er veldig økonomisk i Ringebru samlet sett for HDO.

Kostnadene totalt sett er på gjennomsnittlig 0,21 mill pr plass. Det er 46% rimeligere enn snittet for andre kommuner. Øyer har enda lavere tall. Når vi splitter opp etter pleietyngde kommer både Ringebru og Øyer godt ut i forhold til gjennomsnittet, uansett hvilken gruppe vi ser på.

Årsaken til at bildet ser slik ut er at tjenestetildelingen til brukerne er begrenset, når vi ser bort fra heldøgnsselementet

(nattevakt).

2.3.2 Effektivitetstap i HDO

Tabellen øverst i dette avsnittet kan oppsummeres slik:

HDO totalt	L	M	T
Andel brukere	40 %	31 %	29 %
Andel av ressursene	17 %	33 %	49 %

Brukere med lette funksjonstap utgjør 40% av alle, og de trekker 17% av ressursene. Alt i alt koster tilbudet til disse kr 1.767.000 pr år. Dersom de hadde tjenester i hjemmetjenesten ville dette kostet kr 665.000,-. Differansen er kr 1.102.000,- som representerer et effektivitetstap mot hjemmetjenesten. Vi forutsetter da at i alt 19 brukere med lette funksjonstap alle kunne hatt tjenester hjemme, gitt at hjemmetjenesten hadde ressurser til å betjene dem. Gitt at ytterligere 15 brukere med middels

funksjonstap kunne hatt tjenester hjemme i ordinær bolig kontra i HDO ville dette utløst effektivitetsforbedringer tilsvarende kr 1.275.000,-. Dette er en mer usikker beregning fordi en god andel av de 15 kan ha gryende demens og skal ha HDO.

Tilsvarende kan en beregne effektivitetstap fra HDO til sykehjem. Når 19 plasser er opptatt av brukere med lette funksjonstap, og det oppstår behov hos en hjemmebeoende for heldøgns tjenester (eventuelt brukere som utskrives fra sykehus) må kommunen velge en alternativ kostnad for HDO som er sykehjem, da det ikke er plass i HDO. Effektivitetstapet når en sykehjems plass er eneste alternativ fordi HDO er opptatt utgjør i gjennomsnitt om lag kr 500.000,- pr tilfelle når en regner differansen mellom gjennomsnittlig pris pr plass i HDO og korrigerte brutte driftsutgifter i sykehjem. I verste fall kan det estimeres et effektivitetstap på 9,2 mill kr som følge av dette.

2.4 Produktivitet – hjemmetjenester og HDO samlet

Vi undersøker om ressursrammen (budsjett/regnskap) for de enhetene som produserer velferdstjenester er passe, for liten eller for stor. Rammen skal dekke den faktiske produksjon av ATA-tid (ansikt-til-ansikt), samt et minimum indirekte tid.

Driftsformen både i Sør og i Nord er en felles turnus for hjemmetjenester og HDO. Det innebærer at mannskapet fordeles til arbeid ”ute” og ”inne” uten faste bindinger. Dette er gunstig, da det ellers ville blitt betydelige smådriftsulemper.

Enhet	Antall brukere
Nord	131
Hjemmesykepleie Nord	89
Hjemmehjelp Nord	10
Evjeveien 1 HDO (35)	32
Sør	77
Hjemmesykepleie Sør	55
Hjemmehjelp Sør	6
Tromsnesvn HDO (16)	16

Hjemmehjelp ytes fra et eget arbeidslag, utenfor turnus i sykepleien og HDO. Vi må likevel innlemme disse i helheten for måling av produktivitet. Vi tar da utgangspunkt i den økonomiske rammen for turnusene, fratrasket sykelønnsrefusjon. I tillegg tar vi hensyn til indirekte tid: reisetid, HMS-tid (mer enn 1 tjenesteyter pr bruker), og tid som medgår til utrykning på trygghetsalarmer, se tabellen nedenfor.

Tekst	Timer/uke
Utrykning trygghetsalarm	11,25
HMS-tid	24,5
Reisetid	112
Tilleggstid sykepleie for BPA'ere	65

Når alle korreksjoner er gjort står vi fortsatt igjen med et estimat på indirekte tid knyttet til dokumentasjon, møter, opplæring/kurs, kontakt med samarbeidspartnere, pårørende osv osv. Kravet til slik tid er større for hjemmesykepleie og HDO-drift enn for hjemmehjelp.

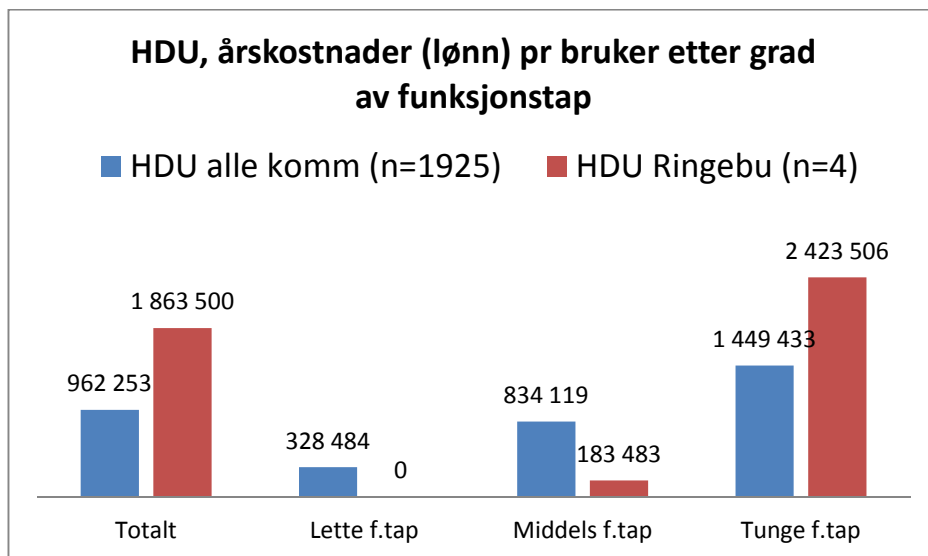
Alt i alt ligger Ringebru's indirekte tid innen rammen av 20% etter at det er korrigert for utrykninger, reisetid, HMS-tid og tid sykepleie til BPA-brukere. Ledelse og merkantile funksjoner er da holdt utenfor. De representerer også indirekte tid og kommer i tillegg. Men alt i alt tilfredsstillende produktivitet.

2.5 Miljøtjenesten og heldøgns omsorg for utviklingshemmede (HDU)

		Miljøtjenesten (ATT)	Antall brukere	Antall uten timer	Antall med timer	Snitt pleietyngde med timer	Sum timeverk	Snitt t/u brukere med timer
3		Miljøtjenesten	28	2	26	2,70	817,5	31,4
1		Hjemmetjenesten	24	2	22	2,43	453,3	20,6
2		Hageskogen bof	4		4	4,20	364,3	91,1

Utviklingshemming og/eller sterke fysiske funksjonshemminger er årsak til omsorgsbehovet. Tolking av pleietyngdebehovet må ta høyde for dette, som vi ser har timetallet pr bruker et helt annet mønster enn i hjemmetjenestene eller HDO.

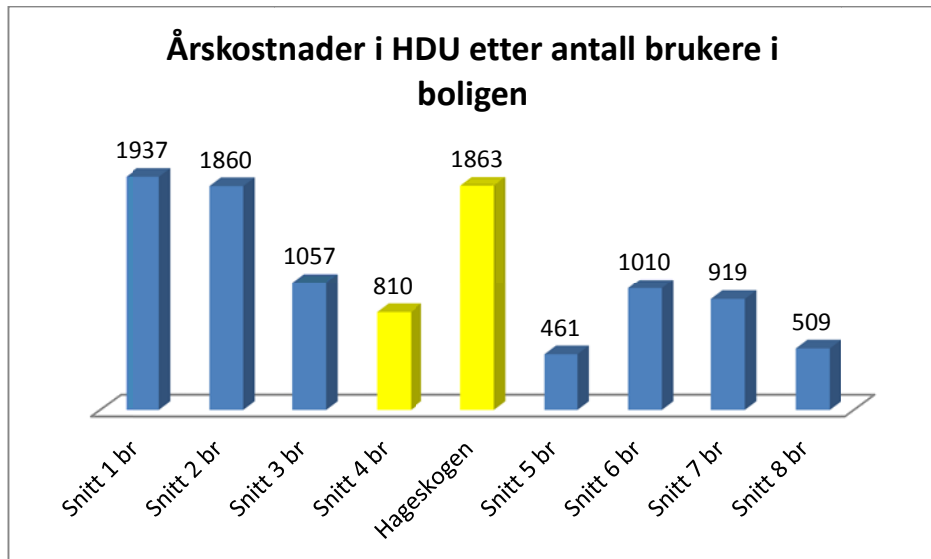
Årskostnadene pr bruker i bofellesskapet Hageskogen vises i figuren nedenfor.

Hageskogen har ikke brukere med lette funksjonstap. I gruppen middels ligger kostnadene betydelig under snittet for alle, mens kostnadene for de med tunge behov ligger svært høyt, over 2,4 mill kr.

Tallene forteller om god differensiering i tilbudet i forhold til brukernes tilstand og situasjon. De høye kostnadene i den siste gruppen har god begrunnelse.

Snittkostnadene pr år varierer med brukernes behov, men også med antallet brukere i bofellesskapet. Figuren illustrerer dette ved å sammenlikne Ringebus tiltak med kostnader i andre undersøkte kommuner med ulike antall brukere i bofellesskapene. Hageskogen bofellesskap har 4 brukere og sammenliknes med snittet for tilsvarende bofellesskap. Hageskogen har kostnader på 1,86 mill kr, snittet for andre med 4 brukere er 0,81 mill kr.

Miljøtjenesten har også ansvar for dagtilbud.

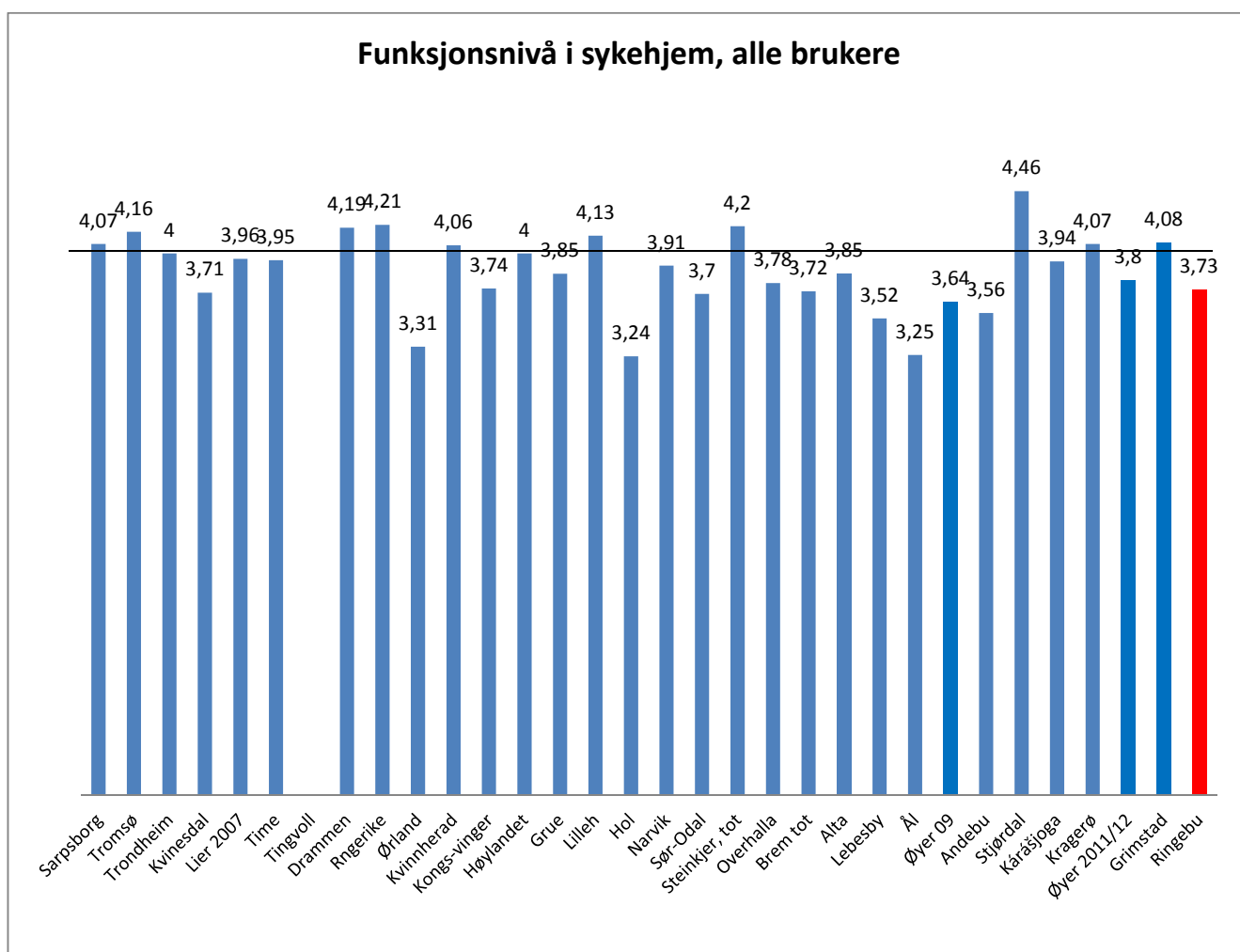
Drifta er lagt opp med felles turnus så langt det er praktisk mulig for hjemmetjenester og Hageskogen. I sum er ressursbruken moderat sammenliknet med andre kommuner med tilsvarende brukergrunnlag.

2.6 Sykehjem

Linaakertunet har 47 brukere på rapporteringstidspunktet. I tillegg har Ringebru tilgang til et antall plasser ved interkommunalt intermediært tilbud ved Lillehammer helsehus (TRUST-prosjektet).

Ringebu	Pleietyngde, 16 grupper (gruppe 1=spreke brukere, gruppe 16 svært hjelpetrengende)																
Sykehjem	Tot	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Totalt antall brukere	47	2			1	1	4		2	1		16			1		19

Av i alt 47 brukere er det 4 (8%) som rapporteres med lette behov, ytterligere 4 kommer i gruppe 6 (lette/middels behov). I utgangspunktet er dette et høyt tall, men en kan ikke utelukke at noen av dem berettiget skal ha en sykehjemsplass selv med trangere nåløye.

Figuren viser funksjonsnivået i Ringebru sammenliknet med andre kommuner. Den horisontale streken markerer veiet gjennomsnittlig funksjonsnivå på 4. Ringebru ligger på 3,73, hvilket er noe lavt. Det reflekterer at det har vært nokså åpent å få plass i sykehjem bakover i tid. Mange som fikk plass for lenge siden har tilbudet stadig i 2012. Praksis er strammet til de senere år, men effektene kommer etter hvert

som det skjer naturlig avgang.

2.7 Linaakertunet i 2013

En forutsetter at Linaakertunet omdannes når byggeaktiviteten er ferdig. I utgangspunktet har en sett for seg at all kapasitet i sykehjem avhjemles og konverteres til HDO. Videre utredning vil vise hvor raskt dette kan skje. Vi legger til grunn at 1. halvår 2013 frambringer en konkret plan på individnivå, som viser hvordan tilbudet skal være i framtida for den enkelte brukere. Brukerne kan behovsvurderes på ulike vis. Ett av de viktige grepene er å være nøye med å kontrollere for demens, gryende/langt framskredent.

Det anbefales at en tar utgangspunkt i en samlet vurdering av de tyngste brukerne, herunder også i hjemmetjenesten.

2.7.1 Overblikk middels-tunge brukere

For å få overblikk over kommunens ansvar for brukere med de tyngste behovene kan vi samle opplysninger fra alle tre viktigste trinn i omsorgstrappa.

		Pleietyngde, antall brukere i de 10 tyngste gruppene (gruppe 7=middels-middels tunge brukere, gruppe 16 svært hjelpetrengende)										Snittpris
Middels-tunge brukere	Tot	Gr 7	Gr 8	Gr 9	Gr 10	1Gr 11	Gr 12	Gr 13	Gr 14	Gr 15	Gr 16	
Totalt	95	14	8	9	2	25	5	3	3	5	21	
Hjemmetjenesten	29	9	3	5		7	2	1	1	1		Kr 210.000,-
HDO	27	5	3	3	2	2	3	2	1	4	2	Kr 290.000,-
Sykehjem	39		2	1		16			1		19	Kr 700.000 (korr nto drutg)

I alt har vi 95 brukere når vi teller de som er i øvre del av middels tung gruppe og alle med tunge behov. Som vi ser er de ganske jevnt fordelt på hjemmetjenester, HDO og sykehjem. Men sykehjemmet har klart størst andel av de aller tyngste (gruppe 11-16).

Oppgaven for Ringeby kommune i de nærmeste 2-3 årene er å ta et helt nytt grep i forhold til hvordan disse brukerne kan få best mulige hjemmetjenester, enten i ordinære hjem, omsorgsboliger uten eller med heldøgns tjenester.

2.8 Ressursstyring og styringsdata

Budsjetter og ressursfordeling benytter ikke kriterifordeling og kostnadsnøkler pr i dag. Kriteriefordelte budsjetter og ressursberegning er avgjørende for å komme i gang med endring og omstilling. Dette påvirker også mulighetene for tilfredsstillende internkontroll. **Kriteriebaserte systemer åpner tjenestene for styring og tilfredsstiller krav til gjennomsiktighet innen de grenser personvernet setter.**

IPLOS-data og fagprogrammet Gericar gir tilgang til en del styringsdata som til nå har vært lite brukt. I noen grad har dette medført at aktørene har begrenset kompetanse i bruk av aggregerte journalopplysninger. Pr i dag benyttes ikke systematisk sammenstilling av disse opplysninger med økonomisk informasjon, slik det gjøres i denne analysen. Dette svekker styringsevnen.

Det er mulig å gjøre mye ut av IPLOS-dataene alene ved hjelp av standardrapportene i Geric. Derneft er det mulig å ta i bruk programvare som benyttes i denne analysen. Alternativt kan en gjøre drifts- og ressursanalyser med for eksempel 2-3 års mellomrom.

Kommunen bør fokusere på styringsdata i samarbeid med Lillehammer, Øyer og Gausdal.

2.9 Organisasjon, saksbehandling

Ringeby har hittil hatt saksbehandling av søknader og tildeling av tjenester spredt som ansvar ute på enhetene. Fra høsten 2012 samles dette i en tildelingsfunksjon. Dette er positivt.

3. RINGEBU OPPDATERING AV SAMMENLIKNING

Tabell 1. Lønnsutgift pr år pr tjenestemottaker etter kommune, boligarena og tjenestetype

Kommune	KOSTRA Kroner lønnsutgift pr hjemmetjeneste- mottaker pr år	Gjennomsnittlig lønnsutgift for tjenesteytende personell pr hjemmetjenestemottaker pr. år (2005)			
		Totalt (Ord.+H DU+HDO)	Ordinære hjemmetjenester	Heldøgns omsorgstjeneste for utviklingshemmede (H DU)	Heldøgns omsorgstjeneste for eldre/andre (HDO)
Landet 2006	123 831	117 901	68 085	823 572	355 924
Bergen	110 587	107 802	63 902	775 428	352 222
Bodø	121 192	108 313	67 552	861 375	-
Drammen	114 453	100 471	59 392	1 173 580	384 615
Harstad	136 269	130 205	76 750	633 064	632 818
Kvinesdal	122 381	200 678	100 000	720 833	384 615
Lier	135 216	147 332	57 798	739 404	383 766
Nesseby	72 333	51 950	51 950	-	-
Stord	167 083	124 483	81 087	540 548	264 700
Tromsø	169 386	154 992	106 819	1 016 614	235 727
Trondheim	130 155	135 863	63 723	983 417	441 765
Kommuner og tall utenfor KS-analysen					
Ørland (2006/07)	95 180	85 569	62 129	447 417	55 818
Time (2006/07)		127 971	83 807	743 385	355 000
Ringerike (2006/07)	141 418	141 120	69 694	1 009 403	277 771
Kvinnherad (2006/07)	157 049	164 931	72 938	662 750	374 000
Kongsvinger (2007)	107 071	117 281	88169	928 920	-
Grue (2007)	166 504	249 623	117 399	1 016 211	475 499
Lillehammer (2007)	151 260	153 747	93 360 (se merknad)	717 361	-
Sør-Odal (2007)	118 099	108 711	77 857	670 944	-
Narvik (2007)	177 026	180 752	84 113	991 704	730 103
Steinkjer (2007)	164 178	152 790	60 239	754 000	227 273
Overhalla * (2008)	86 716	86 646	49 052	455 417	179 409
Bremanger (2008)	Ikke publisert *	195 395	68 490	1 279 222	390 170
Alta inkl pr. 2008	Ikke publisert *	235 651	91 741	1 144 054	623 067
Lebesby 2009	Ikke publisert *	88 339	81 365	-	139 846
Ål 2009	Ikke publisert *	188 121	93 503	961 813	2 369 500 (677 000)

Øyer 2009	Ikke publisert *	135 114	69 910	849 385	116 207
Øyer 2012	Ikke publisert *	142 242	67 646	923 941	141 906
Ringeby 2012	Ikke publisert *	119 243	66 593	1 863 500	210 813

Tabellen reflekterer det som er påpekt i avsnittene ovenfor om Hjemmetjenestene og HDO som har lavere kostnader enn andre kommuner, mens Hageskogen har betydelig høyere kostnader enn snittet.

3.1 Hvor godt differensieres det mellom brukere?

Fornuftig bruk av omsorgstrappa forutsetter god differensiering mellom brukerne, alt etter grad av funksjonstap. Vi ser først på hvordan brukerne fordeler seg på henholdsvis lette, middels eller tunge funksjonstap.

Tabell 2. Andel brukere med Lette, Middels og Tunge funksjonstap i hjemmetjenesten

Kommune	Antall brukere med timetjenester	Lette	Middels	Tunge
Alle i KS-analysen	19 681	73 %	20 %	7 %
Bergen	7 819	79 %	16 %	5 %
Bodø	1 306	75 %	20 %	6 %
Drammen	1 562	67 %	23 %	10 %
Harstad	718	53 %	35 %	12 %
Kvinesdal	295	62 %	23 %	15 %
Lier	639	62 %	26 %	12 %
Nesseby	60	78 %	18 %	3 %
Bydel i Oslo	1 371	77 %	16 %	7 %
Bydel i Oslo	528	75 %	20 %	5 %
Stord	487	57 %	29 %	14 %
Tingvoll	88	64 %	22 %	15 %
Tromsø	1 312	62 %	26 %	12 %
Trondheim	3 496	72 %	22 %	6 %
Kommuner utenfor KS-analysen				
Ringerike	1003	63 %	26 %	11 %
Ørland	171	89 %	10 %	1 %
Time	388	75 %	19 %	6 %
Kvinnherad	371	76 %	20 %	4 %
Kongsvinger	697	80 %	16 %	4 %
Grue	228	63 %	31 %	6 %
Lillehammer	672	67%	26%	7%
Sør-Odal	346	83%	13%	4%
Narvik	618	79 %	18 %	3 %
Steinkjer	576	80%	16%	4%
Overhalla	172	85%	13%	2%
Bremanger	148	81%	16%	3%
Alta ekskl prosj	413	79%	16%	5%
Lebesby	96	73%	21%	6%
Ål	167	82%	14%	2%
Øyer 2009	134	90%	8%	2%
Øyer 2012	178	73%	23%	4%
Ringeby	216	91%	8%	1%

Alle kommuner	22 802	77%	18%	5%

Tallene gjelder altså hjemmetjenester. Tabellen er viktig for å forstå praksis i kommunene, både når det gjelder hvor lett eller vanskelig det er å få tjenester, og ikke minst å få oversikt i et fordelingsperspektiv. Summen av dette gir også gode signaler til vurdering av hjemmetjenestens plass i omsorgstrappa. Kommunen trenger signaler som sier noe om kapasiteten utnyttes på en effektiv måte. Dersom en har uforholdsmessig mye ressurser knyttet opp til brukere med lette funksjonstap vil det kreves økte ressurser for å hindre at brukere med middels eller store behov blir skadelidende og unødvendig ”skyves” oppover i trappa.

For Ringebu forteller tabellen at kommunen har en svært høy andel brukere i den lette gruppen og tilsvarende lav andel av de øvrige.

3.2 Aldersgrupper og ressursbruk

I mange sammenhenger oppfattes omsorgstjenesten som eldreomsorg, men over tid er det kommet til mange brukere i yngre grupper. Med sikte på blant annet å vurdere inntektssystemet har vi sett nærmere på dette, da kommunens inntekter er knyttet til antallet i eldre grupper.

Tabellen nedenfor forteller at yngre grupper (under 67 år) utgjør om lag 1/3 av antallet totalt, men de tilføres 2/3 av ressursene. Omsorgstjenesten er altså ikke bare eldreomsorg – og inntektssystemet tar ikke hensyn til store utgifter til yngre grupper, med unntak av refusjonsordningen for ressurskrevende brukere.

Tabell 3. Aldersgrupper (som i KOSTRA) og andel av ressursbruk (hjemmetjenester, HDO og HDU)

Kommune	Antall brukere (med timer)	Andel brukere og ressursbruk pr aldersgruppe							
		0-66 år		67-79 år		80-89 år		90+ år	
		Andel av brukere	Andel av ressurser	Andel av brukere	Andel av ressurser	Andel av brukere	Andel av ressurser	Andel av brukere	Andel av ressurser
Alle (KS<)	19681	31 %	62 %	20 %	12 %	39 %	19 %	10 %	7 %
Bergen	7819	33 %	64 %	20 %	12 %	37 %	18 %	10 %	6 %
Bodø	1306	48 %	74 %	17 %	8 %	28 %	13 %	8 %	5 %
Drammen	1562	48 %	73 %	17 %	8 %	28 %	13 %	8 %	9 %
Harstad	718	29 %	63 %	22 %	14 %	40 %	18 %	8 %	5 %
Kvinesdal	295	30 %	34 %	23 %	14 %	35 %	31 %	13 %	21 %
Lier	639	32 %	48 %	17 %	12 %	41 %	32 %	10 %	7 %
Nesseby	60	16 %	37 %	18 %	31 %	23 %	31 %	3 %	1 %
K1 (Oslo)	1371	18 %	52 %	19 %	12 %	50 %	29 %	12 %	8 %
K Oslo	528	29 %	39 %	18 %	16 %	38 %	33 %	15 %	13 %
Stord	487	47 %	69 %	17 %	12 %	29 %	13 %	6 %	5 %
Tingvoll	88	23 %	66 %	28 %	9 %	38 %	15 %	11 %	9 %
Tromsø	1312	28 %	59 %	24 %	13 %	39 %	20 %	9 %	8 %
Trondheim	3496	26 %	58 %	22 %	11 %	41 %	22 %	11 %	8 %
Kommuner utenfor KS-utvalget									
Ringerike	1115	28 %	55 %	21 %	15 %	42 %	23 %	7 %	7 %
Ørland	216	46 %	75 %	20 %	9 %	29 %	13 %	4 %	3 %
Time	419	44 %	66 %	18 %	10 %	30 %	18 %	8 %	5 %
Kvinnherad	479	27 %	62 %	20 %	10 %	43 %	19 %	11 %	9 %

Kongsvinger	697	43 %	69 %	24 %	17 %	29 %	12 %	5 %	2 %
Grue	316	30 %	58%	16%	12%	40%	20%	14%	10%
Lillehammer	744	31 %	74 %	18 %	7 %	38 %	7 %	14 %	6 %
Sør-Odal	346	34 %	45 %	24 %	26 %	36 %	23 %	5 %	5 %
Narvik	694	35 %	71 %	22 %	14 %	37 %	13 %	7 %	2 %
Steinkjer	867	24 %	42 %	21 %	14 %	44 %	29 %	11 %	15 %
Overhalla	206	46 %	44 %	17 %	12 %	29 %	31 %	7 %	13 %
Bremanger	205	27 %	58 %	29 %	18 %	36 %	19 %	8 %	5 %
Alta inkl prosj	416	41 %	76 %	29 %	9 %	27 %	13 %	3 %	2 %
Lebesby	96	23%	16%	40%	37%	29%	31%	7%	17%
Ål	190	35%	78%	14%	9%	33%	9%	18%	5%
Øyer 2009	176	42%	69%	20%	12%	31%	15%	7%	4%
Øyer 2012	227	46%	62%	18%	16%	26%	14%	10%	9%
Ringebu 2012	264	38%	12%	17%	16%	33%	48%	11%	23%
Alle komm	22 802	32 %	62 %	20 %	12 %	38 %	19 %	10 %	7 %

3.3 Praksis for tildeling av praktisk bistand og hjemmesykepleie

For å belyse praksis for tildeling av tjenester ytterligere splittes brukerne i ordinære hjemmetjenester i 16 FN-grupper slik at vi kan se på antall timer praktisk bistand og hjemmesykepleie disse mottar . Tallene for alle kommunene i KS-prosjektet går fram av tabellen.

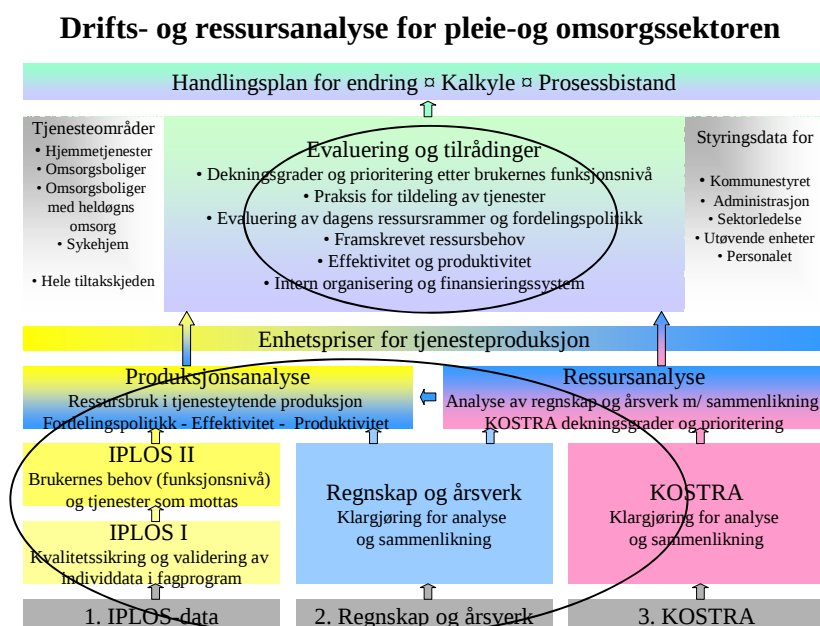
Tabell 4. Gjennomsnittlig timer/uke, praktisk bistand og sykepleie, (ekskl HDO og HDU)

Kommuner	Gj.sn	Funksjonsnivågrupper															
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Snitt alle i KS-utv.	3,1	1,1	1,7	2,3	3,0	4,0	5,0	6,3	7,6	7,8	10,2	10,2	11,0	15,0	18,5	22,9	20,6
Bydel	2,2	1,1	1,4	1,8	2,2	2,6	3,7	5,4	4,5	7,0	8,8	5,5	8,8	5,3	6,8	4,2	1,0
Bydel	3,1	1,4	1,4	2,4	2,6	4,4	4,4	4,6	7,2	7,1	9,0	5,3	14,7	2,4	-	-	-
Drammen	2,3	0,9	1,1	1,1	1,3	2,1	2,3	4,7	4,1	4,5	5,5	4,3	6,9	5,7	7,0	12,4	12,1
Bergen	3,2	1,1	1,8	2,6	3,6	4,5	5,3	7,4	9,2	8,4	13,3	14,5	14,0	20,6	23,1	26,8	20,8
Trondheim	3,4	1,2	1,4	2,2	3,3	4,2	6,2	6,2	8,0	8,6	8,7	6,4	12,7	15,0	8,0	0,5	-
Tromsø	5,8	1,3	2,1	2,8	3,3	5,3	7,0	7,5	8,3	13,5	13,0	13,1	11,8	22,9	22,1	28,6	42,9
Lier	3,8	1,2	5,1	2,0	3,3	3,4	3,5	5,4	4,3	5,7	12,0	1,6	15,2	8,2	3,7	-	1,0
Kvinesdal	2,9	1,3	2,1	2,3	2,4	6,0	3,7	4,5	3,2	12,3	6,0	11,1	4,0	5,4	-	-	-
Stord	4,8	0,8	1,2	1,4	2,3	2,7	3,3	4,9	8,5	3,6	6,9	17,8	9,9	16,5	28,6	30,0	1,4
Tingvoll	2,1	1,4	0,8	3,0	1,7	4,4	4,3	1,3	3,5	2,5	-	0,8	3,0	4,0	3,5	-	-
Bodø	3,0	1,1	1,2	1,9	2,0	3,3	4,4	6,6	9,2	7,4	8,1	15,7	10,2	12,1	18,1	20,0	-
Harstad	4,8	1,1	1,1	1,8	2,1	3,5	4,4	4,8	6,4	8,7	8,5	10,8	12,1	13,6	29,4	29,2	20,5
Nesseby	11,1	2,5	3,0	12,3	17,2	3,0	31,8	34,5	20,4	7,5	-	-	-	-	-	30,0	30,0
Kommuner utenfor KS-utvalget																	
Ringerike	4,8	1,2	1,4	1,9	2,7	4,1	5,3	6,7	7,3	6,1	8,4	11,2	16,1	22,7	22,4	17,6	33,9
Ørland	2,2	1	1,8	1,8	2,9	2,3	6	13	12,2	7	6,3	-	12	-	-	-	-
Kvinnherad	4,3	1,2	3	2,8	4,5	3,7	4,3	6	7,4	12,4	11,9	13,4	6,7	15,9	60,7	16,8	-
Kongsvinger	2,5	1	1,5	2	2,6	3,8	5,2	4,1	6,2	5,9	9,6	4,4	5,7	8	8,4	12,8	7
Grue	4,2	1,7	1,1	2,2	3,3	2,5	4,9	8,4	4,2	7,5	8,2	8,9	9,0	14,8	8,4	-	91,5
Lillehammer	3,8	1,1	1,1	1,5	1,9	2,7	4,4	4,2	12,2	8,5	5,1	5,3	9	12,4	23,6	12	14,2
Sør-Odal	4,1	2,9	2,9	2,9	3,4	4,5	6,8	7,2	6,3	10,5	11,0	8,4	-	19,0	7,3	22,2	36,2
Narvik	5,1	2,3	3,6	4,1	4,8	5,7	6,1	8,4	8,4	10,8	9	15,8	19,3	24,7	29	17,4	30
Steinkjer	3,4	1,6	1,9	1,8	2,8	3,7	4,0	5,0	11,1	8,1	10,5	12,6	11,4	7,1	17,9	13,5	-
Overhalla	2,2	1,2	1,4	1,6	1,7	4,9	2,3	5,8	4,8	7,9	-	-	-	11,5	8,5	-	5,4
Bremanger	2,2	0,9	1,1	3,3	2,3	2,7	1,3	1,8	0,5	2,0	12,3	0,5	7,0	3,5	-	-	2,7

Alta, ekskl prosj.	3,4	1,2	1,8	2,4	2,6	4,2	5,5	5,6	7,2	4,1	8,8	10,9	16,6	4,5	-	71,0	-
Lebesby	3,2	1,0	2,4	1,5	1,6	3,7	3,9	3,3	6,3	3,5	5,9	19,9	4,8	3,5	14,5	-	-
Ål	3,8	1,8	1,7	2	3,4	5,6	5,8	6	7,3	12,8	10,1	20,8	-	-	26,8	-	3,8
Øyer 2009	2,8	1,3	1,3	2,1	3,2	9,9	4,6	10,8	3,5	5	8,8	5,4	-	-	-	-	-
Øyer 2012	2,4	1,2	1	1,5	2,2	3	2,3	5	2,6	7,8	5,9	6,5	20,4	6,3	15,3		
Ringebu 2012	2,3	1	0,8	1,2	2,1	2,1	3,7	4,5	6,6	8,7		6,5	9,8	22	14	24	
Snitt alle i KS-utv.	3,1	1,1	1,7	2,3	3,0	4,0	5,0	6,3	7,6	7,8	10,2	10,2	11,0	15,0	18,5	22,9	20,6

4. METODE OG DATAGRUNNLAG

Rapporten gir styringsdata gjennom såkalt Drifts- og ressursanalyse, slik figuren viser.

I prinsippsskissen er fokusområdet innringet. KOSTRA omtales i avsnitt som sammenlikner Øyer med resultater fra vår rapport til KS, ”Kostnadsbilder i pleie- og omsorg”.

Pleie- og omsorgssektoren er sammensatt og til dels vanskelig å få oversikt over. Mange deltjenester har sine særtrekk i drift og ressursgrunnlag. Analysemetodene er tilpasset for dette, og rapporten presenterer et stort antall nøkkeltall og resultater som til sammen danner grunnlag for endelige konklusjoner og tilrådinger.

4.1.1 Noen begrep som benyttes i analysen

Funksjonsnivå (FN): FN beskriver brukernes mestringsevne i forhold til aktiviteter i daglig liv (ADL).

Når funksjonssvikt inntreffer, f.eks. i forhold til å utføre alminnelig husarbeid, benytter tjenesteapparatet IPLOS- kriterier for å journalføre dette, som evt. grunnlag for å fatte vedtak om å yte tjenester til husarbeid (praktisk bistand). Vi benytter skalaen 1-5, der 1 er god mestring (ikke behov for hjelp) og 5 er svært hjelpetrengende. I alt 17 variable benyttes:

Fungere sosialt
Innkjøp
Daglige beslutninger
Ivareta egen helse
Mobilitet innendørs
Husarbeid

Vaske seg
Av/påklædning
Matlaging
Spise
Toalett
Mobilitet utendørs

Syn
Hørsel
Huske
Kommunisere
Styre egen adferd

Når alle ADL-variable er skåret, beregnes et samlet veiet gjennomsnitt av skårede verdier på alle ADL til sammen (ekskl. syn/hørsel). Dette gjøres ved hjelp av vektore som SSB har utarbeidet. Beregnet veiet gjennomsnitt vil da ligge på skalaen 1 til 5. Skalaen deles så inn i 16 intervaller, slik at brukeren til slutt får tilhørighet i en av 16 funksjonsnivågrupper (FN-grupper), der gruppe 1 har lette funksjonstap, gruppe 16 har svært store funksjonstap og hjelpebehov. Flere tabeller og grafer i analysen benytter denne inndelingen. Ved behov for grovere inndeling benyttes en inndeling av brukerne i 3 grupper: lette, middels og tunge funksjonstap.

I visse sammenhenger ser vi nærmere på mønsteret for funksjonstapet, og benytter gjerne en tredeling av ADL-variablene i såkalte snitt. I denne analysen benyttes følgende snitt:

Personlig ADL: personlige gjøremål, ofte flere ganger daglig omfatter *vaske seg, av/påklædning, spise og toalett*, med andre ord livets basale funksjoner.

Instrumentell ADL: gjøremål der en blir funksjonshemmet i forhold til ytre omgivelser, omfatter *innkjøp, mobilitet innendørs og utendørs, husarbeid, matlaging*. De fleste som utvikler hjelpebehov starter med en eller annen form for svikt i instrumentell ADL, gjerne husarbeid.

Kognitiv ADL: beskriver evne til intellektuell og/eller emosjonell mestring, omfatter *sosial fungering, ta daglige beslutninger, ivareta egen helse, huske, kommunisere, styre egen adferd*. Mennesker med demens vil f.eks. gjerne skåre høyere enn verdi 3 på huske, kommunisere mv.

Referansekommuner - andre kommuner for sammenlikning: Analysen benytter en database med sammenliknbare tall fra andre kommuner. Kommuner velges blant de som er analysert med samme metode, og tilfredsstiller krav til ferske tall, datakvalitet og relevans.

Brukeroversikter: Analysen presenterer antall brukere i mange sammenhenger, med fordeling på resultatenheter, avdelinger, typer brukere osv. I visse tilfeller vil antall brukere variere noe fra tabell til tabell. Dette skyldes at vi benytter ulike filtre for kontroll (validering) av data, avhengig av tematisk fokus. Forskjellene påvirker ikke konklusjonene som trekkes.

HDO: boliger med heldøgns tilbud til eldre, mennesker med psykiske plager mv. Kriteriet for heldøgns er nattevakt/alarm og hjelp på natt tilgjengelig innen 10 minutter.

HDU: boliger med heldøgns tilbud til utviklingshemmede og sterkt fysisk funksjonshemmede.

PB: forkortelse for praktisk bistand

Effektivitet: måler grad av hensiktsmessighet i forhold til krav om at omsorgstrappa skal være utbygd og brukt på en slik måte at det best mulig tjener befolkningens behov for omsorgstjenester. Begrepet benyttes i drøfting av omsorgstrappa samlet og de enkelte trinn.

Produktivitet: Måler i hvilken grad tjenesteproduksjonen, ansikt til ansikt med brukeren, tilfredsstiller

krav til bruk av riktig ressursmengde for å produsere vedtatte tjenester til brukerne. Begrepet benyttes i drøfting av omsorgstrappa samlet og de enkelte trinn.

4.1.2 Metode og datagrunnlag

Analysene benytter IPLOS-individdata fra kommunens egne journaler, herunder opplysninger om brukernes funksjonsnivå, tjenester som brukerne mottar mv. Disse data er hentet fra kommunens fagprogram 24.april 2012. IPLOS-opplysningene er tverrsnittsdata som har gjennomgått validering og oppretting av data flere omganger. For å konvertere disse opplysningene til styringsdata benyttes statistiske metoder som er utviklet sammen med SSB, Sintef m.fl. Datagrunnlaget er for øvrig av samme type som kommunene er pålagt å innrapportere til sentrale myndigheter (IPLOS – Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk – Sosial- og helsedirektoratet/SSB). I tillegg til ordinære individdata er det innhentet opplysninger om nattevakter, HMS-tid, reisetid, og økonomiske rammer (estimert regnskapsresultat 2008).

Data som er eksportert fra fagprogrammet er aidentifisert, og behandles som del av kommunens interne saksbehandling. Det er inngått databehandleravtale i samsvar med krav fra Datatilsynet, jfr Personopplysningsloven, Helseregisterloven og IPLOS-forskriften.

Kommunen har generelt oppnådd god datakvalitet gjennom forberedelsene til denne analysen og har for øvrig gjort en grundig jobb med kvalitetssikring av data og framskaffelse av andre nødvendige opplysninger. Det er likevel slik at kvalitetssikring av tallet på antall brukere viser at noen brukere mangler. Noe av dette skyldes at brukere med aktive tjenester har vedtak som i datasystemet er utgått på dato. Andre årsaker er at den elektroniske saksbehandlingen for brukere som ikke lenger har tjenester er avsluttet ufullstendig slik at dataene ikke fanges opp i det registeret som avgir data til IPLOS-eksport av data til SSB. Noe skyldes også at brukere er kommet til etter at data ble eksportert. I ressursberegningen er det tatt høyde for brukere som mangler, mens brukeroversiktene inneholder det antall som telles opp på vanlig måte, med merknader om det som mangler.

Når det gjelder regnskapstall har vi fått oppgitt økonomiske rammer for driften knyttet til turnus i driftsenhetene, ekskl administrative og merkantile stillinger. For hjemmetjenesten var det ønskelig å kunne se på driften av boliger med heldøgns tjenester for seg, innenfor hjemmetjenestens drift. For å skille ut kostnader knyttet til driften av boligene er hjemmetjenestens økonomiske ramme fordelt forholdsmessig på ordinære hjemmetjenester og boliger etter andel av timeproduksjonen. Dette kan ha visse feilmarginer, uten at det svekker grunnlaget for hovedkonklusjonene.

4.1.3 Forståelse og tolkning av økonomiske beregninger

Analysen har fokus på lønn som produksjonskostnad, og holder inntekter utenfor da de varierer med andre forhold enn brukernes pleietyngde og behov. For eksempel vil egenandeler være avhengig av kommunens betalingsregulativ og brukernes betalingsevne. Hvis kommunen anbefales å vurdere økning eller reduksjon i produksjon av direkte brukerrettede tjenester vil det som regel også få en viss effekt på inntektssiden som altså ikke framgår, men som kommunen selv har opplysninger til å bearbeide videre, for eksempel med utgangspunkt lokalt betalingsregulativ for egenandeler.

Når produksjonskostnader beregnes er det lønnskostnader knyttet til personell i direkte brukerrettet virksomhet som står i fokus. Lønnskostnadene til disse omfatter alle kostnader, inklusive variabel lønn, vikarer, sosiale utgifter med videre. Fra brutto lønn fratrekkes refundert sykelønn. Administrative og merkantile stillinger holdes utenfor.

Konklusjoner som trekkes i forhold til nåværende og framtidige økonomiske rammer, produktivitet med videre har altså kun relevans for lønnskostnader i direkte brukerrettet produksjon. Begrepet økonomiske rammer må i denne sammenheng ikke forstås som budsjettammer i vanlig forstand som også rommer

administrasjon, andre driftsutgifter, overføringer, kapitalutgifter, inntekter mv.